

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для виконання самостійної та індивідуальної
роботи
з курсу «Фінансовий менеджмент»
для здобувачів вищої освіти
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»,
спеціальності 075 «Маркетинг», 076 «Організація торгівлі та
комерційна діяльність»

2018

Методичні вказівки для виконання самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 075 «Маркетинг», 076 «Організація торгівлі та комерційна діяльність» / Укл. : І.А. Нечаєва. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. – 33 с.

Укладач: к.е.н., доцент Нечаєва І.А.

Затверджено
на засіданні кафедри
менеджменту
Протокол № 10 від “17” травня 2017 року

Затверджено
на засіданні кафедри
маркетингу та логістики
Протокол № 4 від “24” листопада 2017 року

Затверджено на засіданні
НМК ФЕУ ЗНТУ
Протокол № 12 від “12” грудня 2017 року

ЗМІСТ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
2. Зміст дисципліни «Фінансовий менеджмент»....	4
3. Самостійна та індивідуальна робота здобувачів вищої освіти, її тематика, обсяг.....	9
4. Рекомендована література	18
5. Інформаційні ресурси.....	19
Додатки.....	21

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Мета навчальної дисципліни — дати здобувачам вищої освіти теоретичні знання та практичні навички управління фінансами організацій.

Статус дисципліни – нормативна.

1.2 Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- з'ясування суті фінансового менеджменту і пов'язаних з ним понять;
- принципи, методи і форми фінансового забезпечення підприємницької діяльності при державному регулюванні та чинному законодавстві;
- розкриття тенденцій зміни взаємовідносин організацій з державою, фінансовими і податковими органами, інституційними інвесторами, комерційними банками;
- з'ясування особливості фінансового менеджменту організацій різних організаційно-правових форм та форм власності;
- факторів, які регулюють сукупну вартісну оцінку засобів, що приймають участь у відтворювальному процесі, і сукупний грошовий капітал організацій;
- визначення пріоритетних напрямів диверсифікації фінансового забезпечення підприємницької діяльності; висвітлення функціональних прав і обов'язки фінансових менеджерів, їх відповідальність перед власниками і підприємствами.

1.3 Предметом даної дисципліни є специфічна сфера відносин, що виникають у процесі управління фінансами підприємства.

2 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади фінансового менеджменту

Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств

Поняття фінансового менеджменту підприємств. Місце фінансового менеджменту в загальній системі управління підприємством. Основні принципи фінансового менеджменту.

Головна мета фінансового менеджменту – забезпечення максимізації його ринкової вартості.

Система функцій фінансового менеджменту. Основні функції фінансового менеджменту як керуючої системи та особливої функціональної системи управління підприємством.

Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств

Поняття систем забезпечення фінансового менеджменту. Склад основних систем фінансового менеджменту, їх взаємозв'язок.

Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст.

Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст.

Системи та методи фінансового аналізу, їх сутність та особливості.

Системи та методи фінансового планування, їх сутність та особливості.

Системи внутрішнього фінансового контролю, їх сутність та особливості.

Методологічні принципи та етапи побудови систем забезпечення фінансового менеджменту.

Тема 3. Фінансова стратегія підприємства

Поняття фінансової стратегії підприємства. Місце фінансової стратегії в стратегічному управлінні підприємством, її зв'язок із корпоративною, іншими функціональними та бізнес-стратегіями.

Методологічні принципи розроблення фінансової стратегії підприємства згідно із сучасною парадигмою системи стратегічного управління.

Визначення загального періоду формування фінансової стратегії підприємства.

Поняття фінансового середовища підприємства та основні завдання його дослідження.

Формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства.

Розроблення фінансової політики підприємства по окремих аспектах його фінансової діяльності в стратегічному періоді.

Формування портфеля можливих стратегічних альтернатив фінансового розвитку підприємства по окремих домінуючих сферах (напрямах).

Оцінювання розробленої фінансової стратегії.

Управління реалізацією фінансової стратегії підприємства.

Побудова системи контролю реалізації фінансової стратегії підприємства.

Форми та порядок коригування програми стратегічного фінансового розвитку підприємства.

Змістовий модуль 2. Система фінансового менеджменту

Тема 4. Управління активами підприємств

Сутність та завдання управління активами підприємства.

Основні етапи процесу управління використанням операційних активів підприємства. Система цільових показників ефективності використання операційних активів, порядок їх розроблення.

Сутність та головне завдання управління оборотними активами підприємства. Політика формування оборотних активів підприємства; фактори, що обумовлюють її тип.

Управління запасами підприємства, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу запасів підприємства. Методи оптимізації розміру основних груп поточних запасів. Основні системи фінансового контролю за рухом запасів.

Управління поточною дебіторською заборгованістю підприємства, його зміст та послідовність здійснення.

Управління грошовими активами підприємства, його зміст та послідовність здійснення.

Управління фінансуванням оборотних активів підприємства.

Тема 5. Управління капіталом підприємств

Сутність та задачі управління капіталом підприємств. Управління структурою капіталу на основі фінансового левериджу.

Управління формуванням власних фінансових ресурсів підприємства, його сутність, задачі та послідовність здійснення.

Фінансовий механізм управління формуванням операційного прибутку на основі системи «Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку». Управління формуванням прибутку на основі операційного левериджу.

Дивідендна політика підприємства, її сутність та типи.

Амортизаційна політика підприємства, її сутність та типи.

Управління емісією акцій, його сутність та послідовність здійснення.

Управління формуванням позикових фінансових ресурсів підприємства, його сутність, завдання та послідовність здійснення.

Управління залученням банківського кредиту, його зміст та порядок здійснення.

Управління фінансовим лізингом, його зміст і порядок здійснення.

Управління облігаційною позикою, його зміст та порядок здійснення.

Управління залученням товарного кредиту, його зміст і порядок здійснення.

Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств

Економічна сутність та класифікація інвестицій підприємства. Інвестиційна політика підприємства, її сутність та типи.

Управління реальними інвестиціями підприємства, основні форми його здійснення.

Управління фінансовими інвестиціями підприємства, основні форми його здійснення.

Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств

Сутність та завдання управління грошовими потоками підприємства.

Поняття оптимізації грошових потоків підприємства.

Планування обсягів та структури грошових потоків підприємства, його види.

Змістовий модуль 3. Управління ризиками та антикризове управління в системі фінансового менеджменту

Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств

Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків підприємств.

Ідентифікація окремих видів фінансових ризиків підприємства.

Первісне оцінювання рівня фінансових ризиків.

Обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику й невизначеності..

Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків, можливості та умови їх застосування.

Зовнішнє страхування фінансових ризиків, його види та форми.

Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами

Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств та об'єднань.

Діагностика фінансової кризи підприємства, її сутність та завдання.

Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

3. САМОСТІЙНА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЇЇ ТЕМАТИКА, ОБСЯГ

3.1 Самостійна робота здобувачів вищої освіти, її тематика, обсяг

Самостійна робота здобувачів вищої освіти — це основна форма оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час за розкладом.

Мета виконання самостійної роботи — самостійне оволодіння навчальним матеріалом дисципліни «Фінансовий менеджмент», зокрема, вирішення контрольної роботи, що ґрунтується на опануванні теоретичного матеріалу і методів самостійного дослідження, послідовного викладання, застосування теоретичних знань щодо вдосконалення управління фінансової діяльності організацій.

Працюючи над виконанням самостійної роботи, здобувач вищої освіти повинен засвоїти навички:

- роботи з літературними джерелами та фактологічним матеріалом;
- розрахунків запропонованих фінансових задач
- обґрунтування власних узагальнень, висновків і пропозицій.

Основні завдання виконуваної самостійної роботи:

- закріпити теоретичні знання і практичні навички, отримані здобувачем вищої освіти у процесі вивчення «Фінансового менеджменту»;
- розвинути уміння і навички проведення самостійної роботи, опанувати методами і формами їхнього виконання;
- виявити рівень підготовки здобувача вищої освіти щодо самостійного аналізу і викладення матеріалу;
- перевірити і визначити ступінь компетентності магістранта за профілем обраної дисципліни.

Самостійна робота виконується на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з

питань фінансової діяльності суб'єктів господарювання, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка вивчається, а також результатів проведених здобувачем вищої освіти власних досліджень.

РОЗРАХУНКОВО – ГРАФІЧНЕ ЗАВДАННЯ

Умова розрахунково-графічного завдання

Підприємство почало підготовку короткострокового фінансового плану на наступний рік.

Сукупність зібраної інформації (вихідні дані) наведена в Додатку 1.

Система бюджетів підприємства складається на щоквартальній основі та включає (див. Додаток 2):

1. Прогноз продажу.
2. План виробництва продукції (підприємство виробляє один вид продукції).
3. Бюджет витрат на основні матеріали.
4. Бюджет витрат на оплату праці основного персоналу.
5. Бюджет накладних витрат.
6. Бюджет запасів готової продукції на кінець року.
7. Бюджет операційних витрат.
8. Бюджет коштів.
9. Плановий Звіт про фінансові результати за рік.
10. Плановий Баланс на кінець року.

Підготувавши відповідні бюджети і фінансові документи фінансовий менеджер має обґрунтувати прийняття рішення щодо способів фінансування операцій підприємства в майбутньому році.

Бюджет підприємства може бути схвалений лише після розробки його фінансової політики і прийняття у ключовому бюджеті коштів рішення про способи фінансування і завершення останніх трьох бюджетів.

У процесі виконання роботи фінансовий менеджер підприємства (роль якого належить виконувати Вам,

здобувачеві вищої освіти) повинний провести ситуаційний (сценарний) аналіз бюджету.

Підготовча частина розрахунково-графічного завдання.

Перед виконанням аналітичної частини самостійної роботи треба дати теоретичне обґрунтування темі, відповівши на наступні питання (надається лише стисла відповідь, що розкриває сутність перелічених питань):

1. Стратегія і тактика фінансового менеджменту
2. Вимоги, що стоять перед фінансовою інформацією
3. Основні задачі поточного фінансового планування і прогнозування підприємства.
4. Структура і порядок складання бюджету підприємства.
5. Питання інвестування при веденні поточного планування.
6. Фактори, що можуть визначати мінімально припустимий залишок грошей на рахунку.
7. Пошук прийнятних умов зовнішнього фінансування.

Виконуючи аналітичну частину роботи, необхідно дотримуватись наступного порядку:

1. Заповнити вихідні дані з Додатка 1.
2. Провести процедуру розрахунку бюджетів підприємства.
3. Проаналізувати кожний з бюджетів підприємства, установити взаємозв'язок між бюджетами.
4. Проаналізувати отриманий бюджет коштів. Пояснити, чи існує можливість у даній ситуації обійтися без залучення додаткових позикових коштів
5. Обґрунтувати, який тип кредиту необхідний: короткостроковий чи довгостроковий.
6. Провести необхідні розрахунки для наступної схеми фінансування: виплата відсотків відбувається одночасно з частковим погашенням основної суми боргу при нарахуванні

відсотка тільки на частину позички, що погашається; плануючи одержання позички і її повернення, підприємство повинне завжди тримати на розрахунковому рахунку не менш 35000 грн.

7. Після розрахунку фінансування *проаналізувати* прогностичний баланс і звіт про фінансові результати підприємства: як виглядають основні фінансові пропорції підприємства за результатами даного фінансового плану? Які з них можуть свідчити про слабкі сторони позиції компанії?

8. Сценарії річного бюджету розроблюються здобувачам вищої освіти виходячи з можливих ситуацій, виконуються розрахунки сценаріїв за даними, указаними в додатках та погодженими з викладачем.

У додатку 4 до завдання надані варіанти сценаріїв, що прогнозуються на наступний період.

9. Зробити висновок про необхідне фінансування в кожному кварталі.

10. Зробити висновки щодо фінансового стану підприємства на основі розробленого прогностичного звіту про фінансові результати, бюджету коштів і балансу підприємства (для базового варіанта бюджету), а також для відповідного розрахованого за варіантом сценарію (додаток 4).

Виконуючи аналітичні розрахунки за питаннями 3 – 10 здобувачам вищої освіти треба надати пояснення (обґрунтування) розрахунків, які ними проводяться та зробити відповідні висновки.

3.2 Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти

Складовою частиною навчального процесу підготовки магістрів є виконання індивідуальних завдань .

Мета індивідуального завдання — закріпити і поглибити теоретичні знання та придбати навички практичної їх реалізації здобувач вищої освіти з дисципліни «Фінансовий менеджмент», навчити узагальнювати зібрану інформацію, обґрунтовувати висновки, розробляти пропозиції з вирішення досліджуваної проблеми.

Вимоги до виконання індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання здобувач вищої освіти очної форми навчання вибирає за власним бажанням відповідно до переліку тем та виконує його у письмовій формі. Індивідуальне завдання включає 4 частини:

1) охарактеризувати організацію фінансової роботи суб'єкта підприємництва;

2) розкрити теоретичні основи та проблеми з теми індивідуального завдання;

3) здійснити розрахунки за даними підприємства, необхідні для проведення аналізу показників індивідуального завдання;

4) обґрунтувати висновки та пропозиції щодо удосконалення та підвищення ефективності організації та управління відповідними напрямками фінансової роботи суб'єктів господарювання.

У *першій* частині здобувач вищої освіти наводить коротку економічну характеристику підприємства, висвітлює схему управління фінансами підприємства, зокрема структурного підрозділу, що займається фінансовою роботою на підприємстві; розкриває функції, завдання та проблеми ефективного функціонування фінансового управління (чи бухгалтерської служби) на підприємстві.

У *другій* частині індивідуального завдання здобувач вищої освіти повинен розкрити основні поняття фінансового менеджменту по темі індивідуального завдання; указати ступінь дослідженості теми; сформулювати проблеми, які залишаються нерозв'язаними.

У *третьій* частині здобувач вищої освіти спочатку наводить статистичні дані, представлені в таблицях, що характеризують ситуацію в Україні по темі завдання, та на основі фінансової звітності конкретного підприємства складає таблиці, які дозволяють оцінити динаміку розвитку підприємства в даному напрямі, економічні показники, здійснює їх оцінку на основі аналізу; визначає основні фактори, що впливають на даний процес, кількісно оцінює їх

вплив на певний показник; визначає недоліки і проблеми з управління фінансами по темі індивідуального завдання.

У *четвертій* частині здобувач вищої освіти на основі аналізу, проведеного в третій частині завдання, має обґрунтувати висновки і пропозиції щодо удосконалення та підвищення ефективності організації та управління відповідним напрямом фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Виконане індивідуальне завдання подається на кафедру, оформлене таким чином:

- титульний лист (назва вузу; факультету; магістерської програми; дисципліни; прізвище здобувача вищої освіти; номер академічної групи; місце і рік виконання; підпис здобувача вищої освіти);

- зміст завдання (перелік складових виконаного індивідуального завдання);

- основна частина (відповіді на питання індивідуального завдання);

- список законодавчих і нормативних актів, використаної літератури;

Виконане індивідуальне завдання здобувач вищої освіти повинно показати:

- 1)рівень знань теорії фінансового менеджменту, нормативних актів, спеціальної літератури, опрацювання статистичних даних та даних фінансового і управлінського обліку;

- 2)володіння методами аналізу та вміння їх застосовувати при аналізі практичного оперативного матеріалу, фінансової звітності, оцінюванні економічного середовища та впливу його на фінансові результати діяльності підприємства.

Обсяг індивідуального завдання має складати 30—35 сторінок рукопису формату А4, розмір кегля 12, міжрядковий інтервал — 1,4, поля — 2 см, нумерація сторінок під текстом з правого боку.

Індивідуальне завдання подається на кафедру для перевірки у встановлений строк. Завдання, яке не відповідає встановленим вимогам, повертається на доопрацювання.

Тематика індивідуальних завдань

1. Управління грошовими потоками від операційної діяльності підприємства (організації, установи).
2. Управління вхідними грошовими потоками підприємства.
3. Управління вихідними грошовими потоками підприємства.
4. Управління формуванням доходів від операційної діяльності підприємства.
5. Управління витратами від операційної діяльності підприємства.
6. Управління прибутком від операційної діяльності підприємства.
7. Управління фінансовими результатами підприємства.
8. Управління прибутком від інвестиційної діяльності підприємства.
9. Управління прибутком від фінансової діяльності підприємства.
10. Управління розподілом прибутку підприємств та формуванням чистого прибутку.
11. Управління використанням чистого прибутку підприємства.
12. Дивідендна політика акціонерного товариства.
13. Управління оборотним капіталом підприємства.
14. Управління запасами підприємства.
15. Управління дебіторською заборгованістю підприємства.
16. Управління грошовими коштами та їх еквівалентами.
17. Управління необоротними активами.
18. Амортизаційна політика на підприємстві.

19. Управління власним капіталом.
20. Управління фінансовим запозиченням підприємства.
21. Управління кредиторською заборгованістю.
22. Оцінка та управління кредитоспроможністю підприємства.
23. Управління капітальними інвестиціями.
24. Управління фінансовими інвестиціями.
25. Аналіз інвестиційної привабливості проєктів.
26. Управління формуванням інвестиційного портфеля підприємства.
27. Управління фінансовими ризиками.
28. Управління ризиком втрати ліквідності та платоспроможності підприємства.
29. Фінансовий стан підприємства: оцінка та шляхи покращання.
30. Аналіз майнового стану підприємства.
31. Оцінка фінансової стійкості підприємства: прогнозування та зміцнення.
32. Фінансова стратегія розвитку підприємства.
33. Фінансове прогнозування на підприємстві.
34. Стратегічне фінансове планування на підприємстві.
35. Бюджет продаж підприємства: методика складання та його роль в управлінні фінансами.
36. Бюджет капітальних інвестицій: методика складання та його роль в управлінні фінансами підприємства.
37. Бюджетування грошових коштів.
38. Банкрутство підприємства: прогнозування та процедура ліквідації підприємства.
39. Система раннього реагування та попередження банкрутства.
40. Обґрунтування доцільності санації чи ліквідації підприємства, яке опинилось у фінансовій кризі.
41. Управління фінансовою санацією підприємства.

- 42. Реструктуризація активів підприємства.
- 43. Реструктуризація пасивів підприємства.
- 44. Фінансовий механізм реорганізації підприємства.
- 45. Фінансовий контролінг на підприємстві.
- 46. Реструктуризація грошових потоків.

Форми організації індивідуально-консультативної роботи викладача зі здобувачам вищої освіти

Індивідуально-консультативна робота зі здобувачам вищої освіти за навчальним планом визначена в обсязі 12 годин на академічну групу.

Викладач проводить її відповідно до графіка консультацій за двома напрямками:

1) надання групових та індивідуальних консультацій з метою засвоєння й поглиблення теоретичного лекційного матеріалу дисципліни «Фінансовий менеджмент», практичного його застосування;

2) надання консультацій щодо виконання індивідуального практичного завдання з фінансового менеджменту на базах практики та його оформлення.

За тематикою навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» основними формами є консультації:

- з роз'яснення та уточнення матеріалу лекцій;
- з деталізації та уточнення питань по темах, що виносяться на самостійне вивчення;
- з надання допомоги здобувач вищої освіти щодо оцінювання фінансових ситуацій на підприємстві та розв'язку практичних задач;

– з проведення розрахунків по темі індивідуального завдання, їх аналізу та обґрунтуванню висновків і пропозицій.

При виконанні самостійного завдання здобувач вищої освіти отримує індивідуальний інструктаж. Індивідуально-консультативна робота лектора по виконанню індивідуального завдання здобувач вищої освіти включає:

- погодження теми індивідуального завдання та уточнення його структури;
- визначення повноти розкриття змісту індивідуального завдання здобувач вищої освіти;
- відповіді на проблемні питання з управління фінансами, які виникли у здобувач вищої освіти при виконанні індивідуального завдання;
- надання допомоги у підборі здобувач вищої освіти додаткових методичних, наукових та статистичних матеріалів, а також спеціальної літератури з дисципліни при виконанні індивідуального завдання в процесі самостійної роботи;
- робота з підготовки здобувач вищої освіти до захисту індивідуального завдання з дисципліни «Фінансовий менеджмент».

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т. 1. / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2006. – 592 с.
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т. 2. / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2006. – 512 с.
3. Боронос В. М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./ В. М. Боронос. – Суми: СумДУ, 2012. – 539 с.
4. Вожжов А. П. Управління фінансами суб'єктів господарювання: Практикум: Навч. посіб/ А. П. Вожжов. – К.: Знання, 2014. – 324 с.
5. Євтух О. Т. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки: Навч. посіб./ О. Т. Євтух. – К.: ЦУЛ, 2011. – 456 с.
6. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб/ Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – К.: Знання. 2008. – 483 с.
7. Кузнєцова С. А. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./ С. А. Кузнєцова. – К.: ЦУЛ, 2014. – 124 с.

8. Пазинич В. І. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./В. І. Пазинич. – К.: ЦУЛ, 2011. – 408 с.
9. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту: Навч. посіб./ Є. Г. Рясних. – К.: Академвидав., 2010. – 336 с.
10. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: Підручник. / В. М. Шелудько. – К., 2013. – 375 с.

Додаткова

1. Бечко П. К. Податковий менеджмент: Навч. посіб./ П. К. Бечко, Н. В. Лиса. – К.: ЦУЛ, 2009. – 288 с.
2. Іванов Ю. Б. Податковий облік та звітність: Підруч./ Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова. – К.: Знання, 2011. – 710 с.
3. Тігова Т. М. Аналіз фінансової звітності: Підруч./Т. М. Тігова. – К.:ЦУЛ, 2012. –268 с.

5. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Ukrstat.org - публикация документов Государственной Службы Статистики Украины [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://ukrstat.org/>.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Держстат України.- Електронні данні. – Київ: Держстат України, 1998-2015. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Головне управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/>.
4. Освітній портал – <http://nashol.com/knigi-po-menedjmentu/>
5. Електронна бібліотека – <http://nashol.com/2012062265660/antikrizisnoe-upravleniebyaev-a-a-korotkov-e-m-2011.html>
6. Електронна бібліотека – <http://www.xcomp.biz/>
7. Українські підручники онлайн – <http://pidruchniki.ws/>
8. <http://ie.at.ua/> – науково-виробничий журнал «ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА»

9. http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/texts.html – Збірник наукових праць «Економіка. Менеджмент. Підприємництво»
10. http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Meneditzhment/texts.html – Збірник наукових праць «Менеджмент»
11. <http://www.nbuu.gov.ua/portal/> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
12. http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/eiu/texts.html – Науковий журнал «Економіка і управління»

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1
Таблиця 1.1

Баланс підприємства, на початок року (грн.)

Активи:				
Оборотні активи:				
Кошти	42500			
Рахунки дебіторів	90000			
Запаси сировини	4200	7000	кг	
Запаси готової продукції	26000	2000	штук	
<i>Усього оборотні активи</i>	<i>162700</i>			
Основні засоби				
Земля	80000			
Спорудження й устаткування	700000			
Накопичена амортизація	(292000)			
Спорудження й устаткування, нетто	408000			
Разом активи	650700			
Зобов'язання:				
Поточні зобов'язання				
Рахунки до оплати	25800			
Акціонерний капітал:				

Звичайні акції, без номіналу	175000			
Нерозподілений прибуток	449900			
Усього акціонерний капітал	624900			
Разом зобов'язання і капітал	650700			

Таблиця 1.2

Прогноз збуту і цін

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4
Очікуваний обсяг продажу, грн.	10000	30000	40000	20000
Очікувана ціна одиниці продукції, грн./ од.	20.00	20.00	20.00	20.00
Частка оплати в даному кварталі	70%	30%		
Планований залишок запасів продукції	20%	від обсягу збуту майбутнього періоду		
Запаси готової продукції на кінець року, грн.	3000			
Норма витрат матеріал на од. продукції, кг	5			
Ціна 1 кг сировини, грн.	0.60			
Залишок матеріалів на кінець періоду	10%	від потреби майбутнього періоду		
Оцінка запасу матеріалів на кінець року, грн.	7500			
Частка оплати за матеріали у даному кварталі	50%			
Витрати праці основного персоналу	0.8 години на 1 од.			
Вартість однієї години праці, грн.	7.50			
Накладні перемінні витрати, грн.	2.00 грн на 1 годину роботи основного персоналу			
Накладні постійні витрати, грн.	60600	за квартал		
у тому числі амортизація, грн.	15000			

Таблиця 1.3

Витрати на реалізацію і управління, грн.

Змінні витрати на одиницю	1,80			
Постійні на квартал:	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4
Реклама	40000	40000	40000	40000
Зарплата управлінського персоналу	35000	35000	35000	35000
Страховка		1900	37750	
Податок на нерухомість				18150
Річний відсоток за кредит	10%			
Ставка податку на прибуток	25%			
Планується закупівля устаткування, грн.:	30000	20000		
Планована сума дивідендів, грн.	40000	у рік		

ДОДАТОК 2

Таблиця 2.1

Бюджет продажів

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4	За рік
Очікуваний обсяг, од.					
Очікувана ціна одиниці продукції, грн.					
Виручка від реалізації продукції, грн.					

Графік надходження грошових коштів, грн.

Рахунки дебіторів на початок року					
Надходження грошей від продажу 1 квартал					
Надходження грошей від продажів 2 квартал					
Надходження грошей від продажів 3 квартал					
Надходження грошей від продажів 4 квартал					
Разом надходження грошей					

Таблиця 2.2

Бюджет виробництва, грн.

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4	За рік
Очікуваний обсяг збуту					
Запаси на кінець кварталу					
Необхідний обсяг продукції					
Мінус запаси на початок періоду					
Обсяг виробництва продукції					

Таблиця 2.3

Бюджет основних матеріалів

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4	За рік
Обсяг виробництва продукції, од.					
Необхідний обсяг матеріалів на од. Продукції, кг					
Необхідний обсяг матеріал на період , кг					
Запаси матеріалів на кінець періоду, кг					
Загальна потреба в матеріалах, кг					
Запаси матеріалів на початок періоду, кг					
Закупівля матеріалів, кг					
Вартість закупівель матеріалів, грн.					
Графік платежів за матеріали, грн.					
Рахунки кредиторів на початок року					
Оплата за матеріали 1 кварталу					
Оплата за матеріали 2 квартали					
Оплата за матеріали 3 квартали					
Оплата за матеріали 4 квартали					
Платежі усього					

Таблиця 2.4

Бюджет заробітної плати, грн.

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4	За рік
Обсяг виробництва продукції , од.					
Витрати праці основного персоналу, год./од.					
Разом витрати праці персоналу, год.					
Вартість однієї години, грн.					
Витрати на оплату основного персоналу, грн					

Таблиця 2.5

Бюджет накладних витрат, грн.

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4	За рік
Витрати праці основного персоналу					
Норма перемінних накладних витрат					
Планові перемінні накладні витрати					
Планові постійні витрати					
Разом накладних витрат					
Амортизація					
Оплата накладних витрат					

Таблиця 2.6

Бюджет кінцевих запасів продукції

Статті	Кількість	Витрати	Усього
Витрати на одиницю продукції :			
основні матеріали (кг)			
витрати праці основного персоналу			
накладні витрати (на годину)			
Разом			
Запас продукції на кінець року			

Таблиця 2.7

Бюджет витрат на реалізацію і управління, грн.

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4	За рік
Очікуваний обсяг збуту					
Перемінні на одиницю продукції					
Плановані змінні витрати					
Плановані постійні витрати					
Реклама					
Зарплата управління					
Страховка					
Податок на нерухомість					
Разом постійних витрат					
Усього плановані витрати					

Таблиця 2.8

Бюджет коштів

	Квартал 1	Квартал 2	Квартал 3	Квартал 4	За рік
<i>Кошти на початок періоду</i>					
Надходження коштів					
від споживачів					
<i>Кошти в розпорядженні</i>					
<i>Витрата коштів</i>					
на основні матеріали					
на оплату праці основного персоналу					
виробничі накладні витрати					
витрати на збут і управління					
податок на прибуток					
Купівля устаткування					
дивіденди					
Усього					
Надлишок (дефіцит) коштів					
Фінансування:					
Одержання позички					
Погашення позички					
Виплата відсотків					
Разом					
<i>Кошти на кінець періоду</i>					

Таблиця 2.9

Прогнозний звіт про прибуток (збиток), грн.

Виручка від реалізації продукції	
Собівартість реалізованої продукції	
Валовий прибуток	
Витрати на збут і управління	
Прибуток до відсотків і оподаткування	
відсотки за кредит	
Прибуток до оподаткування	
Податок на прибуток	
Чистий прибуток	

Таблиця 2.10

Прогнозний баланс на кінець року, грн.

Активи:	1 січня	31 грудня
Оборотні активи:		
Кошти		
Рахунка дебіторів		
Запаси сировини		
Запаси готової продукції		
Усього оборотні активи		
Основні засоби		
Земля		
Спорудження і устаткування		
Накопичена амортизація		
Спорудження і устаткування, нетто		
Разом активи		
Зобов'язання:		
Поточні зобов'язання		
Рахунок до оплати		
Банківський кредит		
Акціонерний капітал:		
Звичайні акції, без номіналу		
Нерозподілений прибуток		
Усього акціонерний капітал		
Разом зобов'язання і капітал		

ДОДАТОК 3

Таблиця 3.1

Аналіз фінансової стійкості підприємства, грн.

№	Показник	Базовий варіант	Прогнозний варіант
1	Власний капітал		
2	Необоротні активи		
3	Власні обігові кошти (р.1-р.2)		
4	Довгострокові зобов'язання		
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р. 3 + р. 4)		
6	Короткострокові кредити та позики		
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5 + р.6)		
8	Запаси		
9	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3 - р.8)		
10	Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р. 5-р. 8)		
11	Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р. 7 - р. 8)		
12	Тип фінансової стійкості		
13	Запас стійкості фінансового стану, днів (р.11:В ×360) де В - чиста виручка від реалізації продукції		
14	Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн запасів (р. 11 : р. 8), коп.		
15	Тримірний показник (р.9, р.10, р.11)		

ДОДАТОК 4.

В додатку 4 наведені варіанти сценаріїв, що прогноуються на наступний період.

Таблиця 4.1

Варіанти розрахунку прогнозної фінансової звітності

Сценарій 1.

Варіант	1	2	3	4	5
На ринку може відбутися зниження цін на продукцію до	5 %	4 %	3 %	6 %	7 %
при цьому частку оплати в кредит варто знизити	до 20 %;	до 40 %;	до 30 %	до 25 %	-

Сценарій 2.

Може змінитися сезонність продажів і обсяг продажу по кварталам:

Варіант /квартали	6	7	8	9	0
1	на 5000 штук більше	на 5000 штук менше.	на 5000 штук менше.	на 5000 штук більше	на 3000 штук більше
2	на 5000 штук менше.	на 5000 штук більше	на 5000 штук менше.	на 5000 штук більше	на 3000 штук менше.
3	на 5000 штук менше.	на 5000 штук більше	на 5000 штук більше	на 5000 штук менше.	на 3000 штук більше
4	на 5000 штук більше	на 5000 штук менше.	на 5000 штук більше	на 5000 штук менше.	на 3000 штук менше.

Сценарій 3.

Варіант/показники	11	12	13	14	15
Норма витрат матеріал на од. продукції, кг	10	5	8	4	5
Ціна 1 кг сировини, грн.	0,5	0,8	0,5	0,9	0,7
Залишок матеріалів на кінець періоду	15%	20%	10%	10%	5%
Частка оплати за матеріали у даному кварталі, %	30	50	20	30	30
Вартість однієї години праці, основного персоналу грн	6,5	8,5	5,5	10,5	7,0
Накладні змінні витрати, грн.	2.00	2,5	1,5	2,0	2,5